

гаини¹⁸¹. Въ паметника пъкъ „Responsa Nicolai papae ad consulta bulgarorum тѣ се наричатъ primates. Въ съчинението „Съборъ отъ многъ оцѣ тлѣкованія о неразумнѣихъ словесехъ . . .“ се говори за българскитѣ боляри, прѣдъ които царь Симеонъ го челъ¹⁸². Презвитеръ Козма въ съчинението си: „О церковномъ чину слово“ говори, че българскитѣ еретици укорявали боляритѣ¹⁸³. Царь Калоянъ въ писмото си къмъ римския папа извѣстява, че той, както и неговитѣ началници (principes) били добрѣ съ здравieto си¹⁸⁴. Въ всички български хрисовули изрично се говори за многобройнитѣ български боляри. Българскитѣ велможи, които въ чуждитѣ и домашнитѣ паметници се именуваатъ: βοιλάδες βολιάδες βαγαῖνοι, ἄρχοντες, δυνάσται, δυνατοί, *proceres, primates, principes, боляри, бояры, болъры* и пр. принадлежали къмъ българската аристокрация и съставяли привилегируваното съсловие на българското население, което съществувало въ България отъ основанието на българската държава до покорението ѝ отъ турцитѣ. Боляритѣ по произхода и социалното си положение се дѣлили на *велики и мали боляри*, а пъкъ, като държавни чиновници на *вжтрѣшни и вѣншни боляри*.

Турското владичество въ България само прѣкъснало развитието на българската аристокрация, но не я унищожило, защото турцитѣ първоначално запазили вжтрѣшното самоуправление на народитѣ, които покорявали и защото вѣковнитѣ традиции тѣсно свързвали българския народъ къмъ велможитѣ му. Владиславъ Граматикъ въ описанието си на прѣнасенето мощитѣ на Св. Иванъ Рил-

¹⁸¹ Златарски В. Н. Два изв. бѣлг. надп. отъ IX в. Мсб. XV, 140. „ Шкорисль К. и X. Пър. бѣлг. ст. до Абоба, 3—16.

¹⁸² Срезневскій Н. Свѣдѣнія и замѣтки, LXXI—XC, 6.

¹⁸³ Arkiv za povjestn. jugoslovensky, IV, 92.

¹⁸⁴ Theiner. I, 29.